

2007-09-18

LS 0703-0369

Landstingsstyrelsen, ärende 9

Yttrande över Ansvarskommitténs slutbetänkande hållbar samhällsorganisation med utvecklingskraft (SOU 2007:10)

Socialdemokraterna föreslår landstingsstyrelsen besluta

att avge yttrande till Finansdepartementet i enlighet med denna skrivelse.

Stockholms län landsting (SLL) ställer sig bakom Ansvarskommitténs förslag om införandet av direktvalda regionkommuner med egen beskattningsrätt. Regionkommunerna bör kunna ges ansvaret för hälso- och sjukvården, den lokala och regionala kollektivtrafiken och i bred mening de regionala utvecklingsfrågorna vilket bland annat inbegriper regionplanering, samarbete med universitet och högskolor, kompetensförsörjningsfrågor, näringslivsutveckling, miljöfrågor och regionala kulturfrågor. Regionkommunerna bör på sikt också kunna ansvara för andra områden, som till exempel bostadsförsörjningsfrågor och huvudmannaskap för vissa utbildningsfrågor.

Som kommittén redovisar så förefaller större regionkommuner ha bättre möjligheter att på ett effektivt sätt ta tillvara de åtaganden för hälso- och sjukvården som idag åvilar landstingen, bland annat att tillgodose medborgarnas rätt till en likvärdig och god samhällsservice. Det kan också konstateras att primärvården eller närsjukvården har ett starkt nära samband med specialistvården och akutsjukvården. Ett sammanhållet ansvar för hälso- och sjukvården, i enlighet med kommitténs förslag, bör därför behållas på regional nivå.

Internationell konkurrenskraft och förutsättningar för en långsiktigt hållbar tillväxt bör ligga till grund för ändringar i samhällsorganisationen. Stockholmsregionens mångfald och storlek är, under rätt betingelser, en fantastisk miljö för nyskapande och kan fungera som en tillväxtmotor för hela landet. God samhällsplanering och effektiva offentliga strukturer kan främja näringslivets utveckling och stödja den pågående utvecklingen mot allt större lokala arbetsmarknader.

En överföring av det formella regionala utvecklingsansvaret från länsstyrelsen till regionkommuner skulle ge ökad legitimitet, samla regionens aktörer, förmåga att uttala sig offentligt för regionens räkning och företräda regionen i överläggningar med staten, andra regioner och andra aktörer. Särskilt i den komplexa storstadsmiljön i Stockholmsregionen – med ett stort antal aktörer, komplicerade genomförandeprocesser och breda kontaktytor med inte minst den statliga nivån – behövs verkligen en erkänd, stark och välfungerande regional företrädare.

Fyra saker förtjänar att lyftas fram särskilt med anledning av kommitténs förslag och den fortsatta beredningen:

- Vikten av att direktvalda regionkommuner med egen beskattningsrätt och med ett mer omfattande kompetensområde än dagens landsting bildas. Både för legitimitetens skull och för att kunna agera kraftfullt är en direktvald regionkommun nödvändig. Beskattningsrätten är ett nödvändigt instrument både för att åstadkomma en hög grad av självstyrelse och för den regionala utvecklingskraften.
- Processen för bildandet av de nya och större regionkommunerna bör föregås av en förankringsprocess inom kommunsektorn, men ske skyndsamt. Förankring och medinflyttande hos berörda kommuner och landsting är viktigt, men får inte tas till intäkt för att beslut skjuts in i en avlägsen framtid. Regionbildningen bör kunna vara färdig redan till de allmänna valen 2010. Det slutliga ansvaret för landets kommunala och regionala indelning vilar ofrånkomligen på regering och riksdag. Det är ett statligt ansvar att se till att indelningen tar hänsyn till alla delar av landet samt att ta ansvar för en indelning som är ändamålsenlig för Sverige som en helhet.
- Det är orimligt att ange ett övre tak om 2 miljoner invånare för hur stora regionkommunerna får vara. Storlek, gränser och kriterier för indelning bör istället styras av hur de faktiska arbetsmarknadsregionerna och pendlingsmönstren ser ut i verkligheten. Den sammanhållna regionala arbetsmarknaden är till exempel större än nuvarande Stockholms län. Därför bör en större regionkommun bildas som omsluter nuvarande Stockholms län och eventuellt hela eller åtminstone delar av de angränsande Mälardalslänerna.
- Det är angeläget att samhällsorganisationen uppfattas som tydlig för medborgarna. Sveriges regionala organisation bör vara symmetrisk till sin institutionella *form*, det vill säga hela riket bör vara indelat i direktvalda regioner med egen beskattningsrätt. Gränserna för regionkommunerna bör alltid vara identiska med gränserna för länsindelningen. Även de statliga myndigheternas regionala organisation bör så gott som alltid vara avpassad efter länsindelningen. Däremot bör ansvarsområdena för regionkommunerna kunna variera något, det vill säga en viss asymmetri bör kunna finnas avseende *innehållet* i ansvaret för varje regionkommun – exakt vilka uppgifter och befogenheter regionerna ansvarar för bör således kunna vara föremål för viss olikhet. Asymmetrin på denna punkt bör dock inte vara mer långtgående än att samtliga regionkommuner i någon utsträckning har ansvaret för de regionala utvecklingsfrågorna samt att samtliga är huvudmän för hälso- och sjukvården. De närmare kompetensfrågorna bör regleras av staten genom att för regionkommunerna ange:
 - a) Obligatoriska uppgifter, vilka uttrycks i lag.
 - b) Frivilliga åtaganden som regionen självt beslutar åta sig och som antingen anges i lag eller inte står i strid med lag.

2007-09-18

LS 0703-0369

c) Att överenskommelser kan ingås med primärkommuner i regionen om att överta åligganden som annars åvilar dessa. I Stockholms läns landsting utgör ansvaret för färdtjänsten redan idag ett exempel på en sådan typ av överenskommelse.

I remissen har regeringen formulerat 34 särskilda punkter som man önskar svar på från remissinstanserna huruvida man huvudsakligen tillstyrker eller avstyrker. Svaren följer här:

Staten och den kommunala sektorn

1. Den statliga styrningen av den kommunala nivån bör inriktas mot normering. Användningen av andra styrformer bör begränsas (avsnitt 3.2, 4.1)

Tillstyrker huvudsakligen.

Kommitténs förslag om att staten skall styra mer via normering och ”kunskapsstyrning” och mindre med hjälp av projekt, handlingsplaner etc. är rimliga. Det är dock inte bara statlig detaljstyrning, som kommittén på ett tydligt sätt vill avskaffa, utan även *omfattningen* av den statliga styrningen kan ifrågasättas. En omprövning krävs i grunden av den statliga ambitionsnivån att styra över kommuner och regioner, om inte de problem kommittén ser idag ska återkomma i nya former.

2. Myndigheternas allmänna råd bör utmönstras (avsnitt 3.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Att de allmänna råden avskaffas kommer att öka tydligheten om vad som är rättsligt bindande och vad som inte är det. Av myndigheter utfärdade tillämpningsföreskrifter utgör överhuvudtaget ett demokratiskt och förvaltningspolitiskt problem. En grundläggande omprövning även av den omfattande ramlagstiftningen är önskvärd, med samma motiv som kommitténs förslag om att de allmänna råden utmönstras. Demokratiska självstyrelseorgan ska aldrig toppstyras av statliga myndigheter.

När riksdagen vill säkerställa att genomförandet av obligatoriska välfärdsuppgifter sker på ett visst sätt, så bör det regleras i *lagstiftning*. Detta förutsätter delvis nya roller för de statliga myndigheterna. Ökad tyngd bör läggas på att kontrollera att lagstiftat regelverk efterlevs och på uppföljning och återkoppling.

3. Regeringen skall utforma en ordning för regelbundet återkommande samråd mellan staten och den kommunala sektorn (avsnitt 3.3).

Tillstyrker huvudsakligen.

Det är angeläget att ekonomiska och andra förutsättningar för kommuner och regionkommuner att klara sina uppgifter kan behandlas på ett fastställt och återkommande sätt.

2007-09-18

LS 0703-0369

4. Samrådet mellan staten och den kommunala sektorn bör regleras i förordning (avsnitt 3.3).

Avstyrker huvudsakligen.

Förslaget till fastlagd ordning för samråd mellan staten och kommunsektorn är ett viktigt steg framåt. Förslaget är dock inte tillräckligt. Initiativen från central nivå gentemot den kommunala verksamheten är många, ofta inte koordinerade och skapar såväl dålig hushållning med gemensamma resurser som förvirring. Som framförts av Sveriges Kommuner och Landstings representanter i kommittén bör den föreslagna ordningen regleras i lag. Även finansieringsprincipen bör regleras i lag.

Hälso- och sjukvården

5. Socialstyrelsen får i uppdrag att samordna arbetet med kunskapsutveckling och kunskapsförmedling på nationell nivå (avsnitt 4.1).

Tillstyrker huvudsakligen.

Förslaget ligger väl i linje med kommitténs föreslagna inriktning på kunskapsstyrning. SLL önskar framhålla de medicinska fakulteternas och Karolinska institutets betydelse för kunskapsstyrningen av hälso- och sjukvården. I en framtida samordningsroll behöver socialstyrelsen utveckla och intensifiera samarbetet med dessa institutioner.

6. Regionala kunskapscentrum skapas för kunskapsbildning på regional nivå (avsnitt 4.1).

Tillstyrker huvudsakligen.

För Stockholms läns landsting är kunskapsbildning och kunskapsspridning redan idag viktiga uppgifter.

7. Bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagstiftningen som har betydelse för patientens ställning samlas i en ny patientlag (avsnitt 4.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Förslaget till en patientlag är positivt och bör välkomnas. Genom en samlad reglering av patientens ställning inom hälso- och sjukvården tydliggörs patientens rättigheter och vårdgivarens skyldigheter gentemot patienten. Erfarenheten är att patienter i allmänhet har mycket liten kunskap om vad som gäller i detta avseende. Överhuvudtaget är det positivt att medborgarperspektivet utgör en av de centrala utgångspunkterna för en omstrukturering av samhällsorganisationen.

8. Medborgarna skall kunna välja andra läkare än läkare med specialistkompetens inom allmänmedicin som fast läkarkontakt (avsnitt 4.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Förslaget om att patienter som fast läkarkontakt ska kunna välja andra läkare än specialister i allmänmedicin har starka skäl för sig ur ett medborgar- och valfrihetsperspektiv. För patienter med kronisk sjukdom utgör ofta dennes specialistläkare ett naturligt val som fast läkarkontakt även för vanligare sjukdomar och åkommor – inte minst med tanke på att dessa sjukdomar kan riskera att interagera med den kroniska sjukdomen. Här finns brister i dagens sjukvårdssystem och SLL är dessvärre inget undantag.

Regional utveckling

9. I varje län får en regionkommun (ersätter landstingen i nybildade större län, se kap.8) ett sammanhållet regionalt utvecklingsuppdrag, reglerat i en särskild lag om regionalt utvecklingsarbete (avsnitt 5.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Det är angeläget att, som kommittén föreslår, slå fast att regionkommunerna ska leda och samordna det regionala utvecklingsarbetet och samverka med länets kommuner, länsstyrelser och övriga berörda statliga myndigheter. Det är likaledes angeläget att lagen slår fast att länsstyrelsen och andra statliga myndigheter ska biträda regionkommunen och beakta de regionala utvecklingsprogrammen.

Uppgifterna att utarbeta och besluta om regionala utvecklingsprogram, samt leda och samordna arbetet med detta tillstyrks. Det är mycket värdefullt att lagförslaget anger att programmen ska utgöra ett regionplaneinstrument genom att ange geografiska regionintressen och innehålla en regiontrafikplan.

Uppgiften att regionkommunen ska utarbeta förslag till regionala strukturfondsprogram, bereda ansökningar om bidrag och avge bindande yttranden tillstyrks också, liksom att regionkommunen ska besluta om användningen av det regionala utvecklingsanslaget. Än bättre vore dock om det sistnämnda anslaget överförs till regionerna.

Vad gäller uppgiften att bedriva lokal och regional kollektivtrafik vilar den redan idag enligt lag på Stockholms läns landsting.

Stockholms län har en otydlig ansvarsfördelning i frågor kring regionens utveckling. Ingen aktör har full legitimitet att ta initiativ och företräda regionen utåt. Vikten av den regionala organisationen lyfts fram av OECD i sin år 2006 framlagda studie, *OECD Territorial Reviews Stockholm, Sverige*. Man framhåller att den nuvarande förvaltningsstrukturen i regionen är dåligt anpassad till de uppgifter och utmaningar den står inför. OECD lyfter fram den regionala organisationen som en avgörande faktor för fortsatt internationell konkurrenskraft och framhåller att det idag är en av regionens allvarligaste svagheter och utmaningar.

Det formella regionala utvecklingsansvaret bör överföras från länsstyrelsen oavsett vilka överväganden som regering och riksdag i övrigt gör och vilka beslut som i öv-

2007-09-18

LS 0703-0369

rigt fattas med anledning av Ansvarskommitténs betänkande. Regelverket skulle då bättre motsvara förhållandena i Stockholmsregionen med landstinget som lagstadgat regionplaneorgan.

10. De statliga uppgifter och resurser som samverkansorganen förvaltat överförs till regionkommunerna. Också de uppgifter och resurser som samverkansorganen övertagit från landstingen överförs till regionkommunerna (avsnitt 5.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Det är även angeläget betona vikten av att länsstyrelsernas resurser för de regionala utvecklingsfrågorna i sin helhet överförs till regionkommunerna.

11. Som en del av det regionala utvecklingsprogrammet (RUP) skall regionkommunerna ange geografiska regionintressen, ett icke juridiskt bindande regionplaneinstrument (avsnitt 5.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Det är glädjande att Ansvarskommittén hänvisar till erfarenheterna av landstingets regionplanering i Stockholms län. Kopplingen mellan de regionala utvecklingsfrågorna och den fysiska planeringen är nu självklar i Stockholmsregionen. Det är värdefullt att kommittén uppmärksammar den starka kopplingen till kommunernas planering.

Det är bra att kommittén föreslår att bestämmelserna om regionplanering i PBL och i lagen om regionplanering för kommunerna i Stockholms län kvarstår. Föreslagen lag om regionalt utvecklingsarbete kompletterar väl de lagliga förutsättningarna för regionplaneringen. För Stockholmsregionen och andra områden med högt exploateringstryck och en fullständigt integrerad bostads- och arbetsmarknad är bebyggelsestruktur och samordningen av markanvändningen viktig, vilket inte tillräckligt kommer till uttryck i de exempel på geografiska regionintressen i RUP som kommittén presenterar. De exempel som nämns är dock samtliga sådana som redan idag är viktiga delar av regionplaneringen eller vad avser de regionala miljömålen borde vara det.

12. Det skall i plan- och bygglagen (1987:10) anges att de kommunala översiktsplanerna skall innehålla ett avsnitt som redovisar hur regionintressena beaktats (avsnitt 5.2)

Tillstyrker huvudsakligen.

I samma anda kan Plan- och bygglagen, liksom annan relevant lagstiftning, även i andra avseenden ses över för att uppnå en väl fungerande integration av den regionala utvecklingsplaneringen och den fysiska samhällsplaneringen. Det bör exempelvis framgå av en kommuns översiktsplan om det har funnits invändningar mot någon del av denna, inte bara från länsstyrelsen utan även från såväl berörda kommuner som regionplaneorgan och regionkommuner i frågor av mellankommunal betydelse eller med påverkan utanför kommunens gränser. Plan- och bygglagen bör även ändras så att regionplaner i likhet med översiktsplaner har en giltighet på åtta år.

2007-09-18

LS 0703-0369

13. Det nuvarande länsanslaget ersätts av ett regionalt utvecklingsanslag, som i sin helhet disponeras av respektive regionkommun (avsnitt 5.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Regionkommunerna bör ges motsvarande befogenheter som länsstyrelserna har idag vad gäller villkoren för hur den här typen av medel används. Sker inte detta finns risk att man bygger in en oklarhet om ansvarsfördelningen, som inte vore i linje med kommitténs principiella uppfattning.

14. Regionkommunerna får i uppgift att sköta den del av naturvården som har närmast anknytning till regional utveckling, med fokus på rumslig planering och friluftsliv, skötsel av naturreservat och annat fältarbete (avsnitt 5.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Frågan är inte avgörande, men ansvarsområdet passar in i det samlade regionala utvecklingsansvaret. Det förutsätter att kompetens och andra resurser överförs från länsstyrelsen.

15. Regionkommunerna övertar från länsstyrelsen uppgiften att regionalt anpassa, konkretisera och verka för de nationella miljökvalitetsmålen (avsnitt 5.2)

Tillstyrker huvudsakligen.

Miljöfrågorna är centrala i den regionplanering som bedrivs i Stockholms län och förutsätts vara det även i regionala utvecklingsprogram i övriga landet som enligt kommitténs förslag ska ange geografiska regionintressen. Arbetet för att nå miljö-kvalitetsmålen är avhängigt hur väl den regionala anpassningen och konkretiseringen har förankrats. Det är därför angeläget att arbetet med miljö-kvalitetsmålen är en del av den regionala planeringen.

16. Regionkommunerna övertar från länsstyrelsen den mer utvecklingsinriktade kulturmiljö-vården (avsnitt 5.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Frågan är inte avgörande, men ansvarsområdet passar in i det samlade regionala utvecklingsansvaret. Det förutsätter att kompetens och andra resurser överförs från länsstyrelsen.

17. Regionkommunerna skall själva få avgöra fördelningen mellan olika kulturinstitutioner i länet av de statliga medel som omfattas av förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet (avsnitt 5.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

2007-09-18

LS 0703-0369

Det är dock bättre om resurserna överförs direkt till regionerna, vilket vore i linje med kommitténs principiella uppfattning att finansiering, ansvar och befogenheter bör följas åt.

18. För att säkerställa kontinuitet och genomslag för de nationella kulturpolitiska målen skall respektive regionkommun teckna ett avtal med Statens kulturråd om den övergripande användningen av de statliga medel som omfattas av förordningen (1996:1598) om statsbidrag till regional kulturverksamhet (avsnitt 5.2).

Avstyrker huvudsakligen.

Om staten anser det angeläget att styra hur dessa medel används bör man ha det fulla ansvaret för såväl finansiering som genomförande.

19. Uppgiften att fördela medel till regional projektverksamhet i fråga om jämställdhet överförs från länsstyrelserna till regionkommunerna (avsnitt 5.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Det är dock bättre om resurserna överförs till regionerna, vilket vore i linje med kommitténs principiella uppfattning att finansiering, ansvar och befogenheter bör följas åt.

Staten

20. Länsstyrelserna skall få i uppdrag att till regeringen redovisa tvärssektoriella kunskapsunderlag som en del i en modell för statlig samordning med ett territoriellt perspektiv (avsnitt 6.2).

Avstyrker huvudsakligen.

Ett tvärssektoriellt kunskapsunderlag är inte entydigt en angelägenhet för det statliga myndighetsuppdraget. Erfarenheten från Stockholmsregionen är tvärtom att sådant kunskapsunderlag är en av de viktigaste komponenterna i det regionala utvecklingsarbetet. Kommitténs syn på hur det arbetet ska bedrivas i framtiden är också att det inte ska vara juridiskt bindande. Det är i första hand genom samråd och dialog, med regionkommunens samlade utvecklingsresurser och politiska legitimitet som instrument, som regionintressena ska hävdas. Kommitténs konstaterande att regeringen och centrala myndigheter behöver samlade kunskapsunderlag är riktigt, men inte heller från den utgångspunkten är det givet att det är länsstyrelsen som i alla avseenden bör ansvara för detta. När sådant underlag ligger till grund för regeringens överväganden om exempelvis resursfördelning till infrastrukturinvesteringar är det tvärtom centralt att det är regionkommunen som ansvarar för detta.

21. Antalet län bör reduceras väsentligt (avsnitt 6.4).

Tillstyrker huvudsakligen.

Dagens län är fler än vad som är ändamålsenligt utifrån ett funktionellt perspektiv för såväl hälso- och sjukvården som för det regionala utvecklingsarbetet. Antalet län bör reduceras kraftigt.

22. Regionala indelningar inom staten bör anpassas till en ny länsindelning (avsnitt 6.4).

Tillstyrker huvudsakligen.

Anpassning till regional länsindelning är viktigt och bör utgå från principen om en symmetrisk samhällsorganisation.

23. Staten övertar ansvaret för kommunernas tillsynsuppgifter (avsnitt 6.5).

Avstyrker huvudsakligen.

Ambitionen att renodla ett statligt myndighetsuppdrag är lovvärd. I vissa avseenden kan dock kommitténs föreslagna avgränsningar ifrågasättas. Delar av kommunernas tillsynsverksamhet är integrerade delar av deras verksamhet och viktiga delar av det kommunala självstyret och kontakter med medborgarna. Det gäller inte minst på plan- och miljöområdet. Länsstyrelsens tillsyn bör på dessa områden i huvudsak rikta sig mot kommunerna och dessa ansvara för sina beslut gentemot medborgare och företag.

24. Länsstyrelsen ges ett samlat ansvar för tillsynen inom länet (avsnitt 6.5).

Avstyrker huvudsakligen.

Ett samlat ansvar för *statlig* tillsyn är dock rimligt.

25. Regional tillsyn hos vissa tillsynsmyndigheter samlokaliseras med länsstyrelsen (avsnitt 6.5).

Tillstyrker huvudsakligen.

26. En tillsynsdelegation inrättas vid länsstyrelsen, bland annat med uppgift att samordna och planera tillsyn (avsnitt 6.5).

Avstyrker huvudsakligen.

27. Staten skall kunna överlåta det praktiska utförandet av avgränsade tillsynsuppgifter till enskilda kommuner (avsnitt 6.5).

Tillstyrker huvudsakligen.

Det är angeläget för att ta hänsyn till skilda förutsättningar, men utgångspunkten måste vara att tillsyn inte per definition är statlig.

2007-09-18

LS 0703-0369

Den kommunala sektorn

28. Länsstyrelserna ges i uppdrag att särskilt följa utvecklingen i länens mindre kommuner (avsnitt 7.1).

Avstyrker huvudsakligen.

Uppdraget kan uppfattas som uttryck för en statlig ambition att åstadkomma kommunsammanslagningar. Sådana kan säkert vara förnuftiga på olika håll, men de mindre kommunerna har också många möjligheter att hitta andra lösningar på sina utmaningar, genom till exempel samverkan.

29. Kommuner som önskar inleda en process mot sammanläggning erhåller särskilt statligt stöd (avsnitt 7.1).

Tillstyrker huvudsakligen.

30. En översyn görs av det kommunala utjämningsystemet med avseende på utfall i systemet vid kommunsammanslagningar, så att övergångsproblem undviks (avsnitt 7.1)

Tillstyrker huvudsakligen.

31. Kommuner åläggs att redovisa i vilken form och kring vad de samverkar med andra kommuner (avsnitt 7.1).

Avstyrker huvudsakligen.

Samverkan är en naturlig och omfattande del av kommunal och regional verksamhet som inte behöver redovisas särskilt.

32. Direktvalda regionala organ med egen beskattningsrätt får ett sammanhållet ansvar för regional utveckling och hälso- och sjukvård (avsnitt 7.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

En direktvald regional politisk nivå är det mest ändamålsenliga för att säkra det demokratiska inflytandet, en stark regional ekonomisk och social utveckling, ett sammanhållet och därmed effektivt huvudmannaskap för hälso- och sjukvården samt ett framgångsrikt regionalt internationellt samarbete inom bland annat den Europeiska Unionen.

Fördelarna med direktvalda organ överväger såväl i demokrati- som effektivitetshänseende. För Stockholmsregionens del är slutsatsen bland annat grundad i storstadsregionernas mångfald och stora antal kommuner. Beskattningsrätten, kombinerad med en fungerande finansieringsprincip, är en grundläggande förutsättning inte bara för det kommunala självstyret utan även för regional utvecklingskraft. Även för statens del är det angeläget med en regional, demokratiskt förankrad mot- och samverkanspart för en fungerande dialog.

Erfarenheterna från Skåne och Västra Götaland visar att de regionala utvecklingsfrågorna inte blir lidande av att hanteras av samma organ som även har hand om tunga välfärdsfrågor. Mer än ett direktvalt organ på den regionala nivån bör betraktas som uteslutet.

33. En ny geografi, nya uppgifter och ett nytt politiskt uppdrag motiverar en ny beteckning – regionkommuner (avsnitt 7.2).

Tillstyrker huvudsakligen.

Kommitténs förslag innebär så stora förändringar i förutsättningarna att en ny beteckning för istället för dagens landsting är befogad. Beteckningen regionkommun är en bra markering av att dessa konstitutionellt är likvärdiga och sidoordnade primärkommunerna, vilket alltjämt innebär två politiska nivåer inom ramen för enhetsstaten – en statlig och en kommunal nivå med två olika slags kommuner.

En ny regional geografi

Kommittén föreslår att en ny läns- och regionkommunindelning bör utformas enligt nedanstående sex kriterier (avsnitt 8.4)

34A. En gemensam läns- och regionkommunindelning som även statliga sektorsmyndigheter med regionindelning som regel skall följa.

Viktigt.

En gemensam läns- och regionkommunindelning är angelägen.

34B. Ett riktvärde för invånarantal på mellan en och två miljoner invånare och som inte utan starka skäl understiger en halv miljon invånare.

Nedre gräns viktig. Övre gräns oviktig.

Antalet landsting/regioner bör väsentligt minskas. Stockholms läns landsting avstyrker att kriteriet om en övre gräns för befolkningsgräns ska vara styrande för den fortsatta regionala utvecklingen. En region bör bygga på funktionella samband inom näringsliv, kommunikationer, arbetsmarknad och inte minst sjukvård. Dessa faktorer bör vara avgörande när man tar ställning till de framtida regionkommunernas storlek, gränser och kriterier för indelning.

Logiken talar för att även sjukvård behöver samplaneras med andra samhällsfunktioner som kommunikationer, näringsliv och arbetsmarknad inom områden där medborgarna rör sig på ett naturligt sätt. Detta borde väga väsentligt tyngre än att tala om en övre storleksgräns och starkt tala för bildandet av region som är större än nuvarande Stockholms län och omsluter hela eller delar av de angränsande Mälardalslänen.

34C. Att varje regionkommun har ett eget regionsjukhus, eller om så inte är möjligt etablerar ett institutionaliserat samarbete med en regionkommun som har ett regionsjukhus.

Viktigt.

2007-09-18

LS 0703-0369

Om en regionkommun skulle bildas som saknar eget regionsjukhus är det nödvändigt att denna etablerar institutionaliserat samarbete med en regionkommun som har ett regionsjukhus. Grundpremisen bör dock vara att antalet regionkommuner inte blir fler än att varje regionkommun förfogar över minst ett regionsjukhus.

34D. Att varje regionkommun har minst ett universitet med betydande fasta forskningsresurser.

Viktigt.

Kriteriet har betydelse med avseende på att det understryker tillväxtperspektivet som grund för regionbildning.

34E. Att arbetsmarknadsregionerna, som de beräknas se ut 2030, utgör byggstenar i läns- och regionkommunindelningen och inte bör delas annat än om mycket starka skäl föreligger.

Viktigt.

Redan idag utgör Stockholms lokala arbetsmarknadsregion ett område som sträcker sig långt utanför länets gräns. Enligt Nuteks rapport till Ansvarskommittén kan redan 2015 hela Sörmlands, Västmanlands och Uppsala län förutom Älvkarleby komma att tillhöra Stockholms arbetsmarknadsregion. Regionförstoringen är en realitet. Den innebär ett antal utmaningar, till exempel vad gäller miljö och social sammanhållning, men är i grunden ett uttryck för en nödvändig anpassning till ändrade förutsättningar. Regionernas och därmed landets internationella konkurrenskraft är beroende av större och väl fungerande lokala marknader.

34F. Att län och regionkommuner så långt som möjligt avgränsas så att medborgarna kan känna anknytning dit.

Viktigt.

De funktionella regionerna, uttryckta som lokala arbetsmarknadsregioner, speglar människors och företags vardag, vilket är viktigt i bedömningen av vad en anknytning innebär.